

5. Obsługa statku

Każdy oficer wachtowy powinien zapoznać się z takielunkiem ruchomym statku przed objęciem funkcji tak, aby już w momencie wyjścia w rejs mógł skutecznie kierować działaniami swojej wachty. Jest to niezbędne, ponieważ nie można oczekiwać, aby młodzi ludzie będący pierwszy raz na statku od razu zapamiętali działanie wszystkich lin.

Zapoznanie się oficera z obsługą pozostałych urządzeń odbywa się w ramach szkolenia prowadzonego przez starszego oficera z tym, że początkowo tylko w zakresie podstawowym, który to zakres może być rozszerzany w trakcie rejsu w oparciu np. o instrukcje poszczególnych urządzeń nawigacyjnych, lecz pod nadzorem starszego oficera. Należy pamiętać o zasadzie, że **nie wolno użyć żadnego przycisku, dźwigni, wyłącznika ani liny bez dokładnej znajomości ich przeznaczenia.**

5.1 Takielunek

Takielunek przedstawiono na rysunkach w części technicznej. Najważniejsze i najczęściej używane liny to:

faly – służące do podnoszenia żagli skosnych

kontrafaly – służące do opuszczania żagli skosnych

szoty – służące do ustawiania żagli skosnych w stosunku do wiatru i stawiania żagli rejowych

sejzingi – służące do mocowania zwiniętych żagli do drzewc

dirki – służące do podtrzymywania bomów

gejtawy – służące do podciągania rogów szotowych żagli rejowych

gordingi – służące do podciągania liku dolnego i bocznego żagli rejowych do reji

brasy – służące do ustawiania reji w stosunku do wiatru

5.2. Stawianie sztaksli

- rozwiązać sejzingi, odknagować fal i kontrafal
- w przypadku grotosztaksła zamocować szoty do rogu szotowego
- odknagować szoty
- wybierać fal luzując kontrafal
- obłożyć fal i kontrafal
- wybrać zawietrzny szot
- zbuchtować liny

5.3. Zrzucanie sztaksli

- zrzucić buchtę fali i kontrafalu
- wyluzować szot
- luzować fal wybierając kontrafal
- obłożyć i zbuchtować fal i kontrafal
- złożyć żagiel i związać sejzingami

5.4. Stawianie grotzagla

odbywa się w dwóch wyraźnie rozdzielonych fazach, co pozwala na ewentualne zatrudnienie mniejszej ilości ludzi, ponieważ nie wszystkie liny naraz wymagają obsługi i żeglarze mogą przechodzić ze stanowiska na stanowisko. Faza pierwsza to wyprowadzenie drzewca ruchomych (bomu i gafla) do położenia, w którym żagiel będzie stawiany i zamocowanie bomu w tym położeniu za pomocą szotów i obciagacza (vanga). Czynności w tej fazie to:

- rozwiązanie sejzingów
- założenie obciagaczy (vangów) do bomu
- wyluzowanie szota topsła i prewentera gafla
- uniesienie gafla na obu falach
- podniesienie bomu na dirkach z równoczesnym luzowaniem szotów i wybieraniem zawietrznego vanga
- zamocowanie bomu przez wybranie luzów na szotach i vangu

Druga faza to stawianie grotzagla poprzez:

- podnoszenie gafla w pozycji niewiele odbiegającej od poziomej, z pikiem nieco uniesionym, poprzez wybieranie garda-falu i pik-falu luzując kontrafal i wybierając luz gajki gafla
- wypompowanie garda-falu
- wybranie i wypompowanie garda-falu przez co gafel przyjmie położenie pracy

5.5. Zrzucanie grotzagla

również ma dwie fazy. Aby zrzucić żagiel należy:

- zrzucić buchty falów, kontrafalów i gajki
- luzować fale i gaje wybierając kontrafal, jeżeli żagiel nie schodzi przytrzymać pik-fal luzując garda-fal, co spowoduje zwiększony nacisk gardy gafla na pelzacze liku przedniego

Po zrzuceniu żagla należy drzewca doprowadzić do położenia spoczynkowego poprzez:

- wybranie szotów z luzowaniem zawietrznego vangu i wybieraniem nawietrznego vangu w celu sprowadzenia bomu nad wspornik. Gafel prowadzony jest między wybranymi na mocno dirkami i dodatkowo prewenterem i szotem topsła.
- wyluzowanie direk z wybieraniem szotów aż bom spocznie na wsporniku przy utrzymywaniu bomu nad wspornikiem przy pomocy vangów

5.6. Stawianie i zrzucanie bezana

odbywa się podobnie jak grot z tym, że jest prostsze ponieważ nie ma gafla i związanych z nim lin.

5.7. Stawianie żagli rejowych

- przebrasować reje do właściwej pozycji
- rozwiązać i wyluzować sejzingi na rejach, żagiel zrzucić z reji
- zrzucić buchty szotów, gejtaw i gordingów po obu stronach
- wybierać szoty luzując gejtawy i gordingi
- wypompować szoty i obłożyć
- obłożyć i sklarować wszystkie liny

5.8. Zwijanie zagli rejowych

- zrzucic buchty szotów, gordingów i gejtaw
- luzowac szoty wybierajac gordingi i gejtawy
- wybrac gejtawy i gordingi na mocno
- oblozyc i zbuchtowac wszystkie liny
- zwiazac zagiel sejzingami do reji

5.9. Brasowanie

- zrzucic wszystkie buchty brasów na poklad
- poluzowac szoty i halsy foka rejowego
- równomiernie wybierac brasy z jednej burty luzujac z drugiej. Zeglarzy nalezy rozstawic tak, aby po jednej osobie luzowalo po dwa brasy przy maszcie i jedna osoba bras fokreji. Pozostali równomiernie wybieraja brasy z przeciwnej strony. Ruch reji kontroluja zeglarze luzujacy brasy.
- oblozyc brasy z jednej strony i wypompowac z przeciwnej. Zwykle **obkladamy brasy po stronie nawietrznej i pompujemy z zawietrznej** ze wzgledu na bardziej korzystny kat pracy brasu w stosunku do reji i tym samym mniejsza sile potrzebna do wlasciwego wybrania brasu.
- oblozyc i zbuchtowac wszystkie liny
- wybrac szoty i halsy foka rejowego